

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Laasasenaho, K., Kivioja, J., Lauhanen, R., Mäki, T., Rantalainen, R., Palomäki, A., Ahola-Olli, T., Rönkä, T., & Teixeira, M. (26.6.2025). Kuiviketurpeelle tarvitaan kiireesti kansallinen strategia. @SEAMK-verkkolehti. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025062573826>

Tarvitaan strategista kehittämistä huoltovarmuuden vahvistamiseksi

Myös SEAMKin Kestävän ja vastuullisen ruoantuotannon -tutkimusryhmän asiantuntijat ovat seuranneet tilannetta huolestuneena. Niin kauan, kuin kuiviketurpeen korvaamiseen ei ole tarjolla realistisia vaihtoehtoja, on sen käyttö välttämätöntä korkeammista kustannuksista huolimatta. Huoltovarmuuden näkökulmasta juuri kuiviketurve on ollut pitkään yksi keskeinen kotieläinrakennusten olosuhdehallintaa ja eläinten hyvinvointia useammastakin näkökulmasta parantava tekijä ja tukee mm. antibioottivapaan broilerinlihantuotantoa Suomessa.

Toistaiseksi kaikki turvetta korvaavat vaihtoehdot, joihin kirjoittajat ovat törmänneet, maksavat moninkertaisesti enemmän, kun kaikki työvaiheet myös tilalla otetaan huomioon. Lisäksi turvetta korvaavien vaihtoehtojen tuotantovolyyymi ei nykyisellään vastaa lähimainkaan kuiviketurpeen kysyntää. Tarvitaan siis kansallinen strategia ja suunnitelma, jolla energiaturpeen ja kuiviketurpeiden kannattavuuteen liittyvä kohtalonyhteys ratkaistaan kestävästi, ennen kuin todella voidaan siirtyä turvetta korvaavien vaihtoehtojen käyttöön.

Oman tilan oljen käyttö kuivikkeena tulee lisääntymään, mikäli muita vaihtoehtoja ei löydy, mutta sen työstäminen ja varastointi tilalla lisää työmäärää ja siten myös kustannuksia merkittävästi. Oljen laatu myös vaihtelee voimakkaasti riippuen syksyjen puintikeleistä. Puupohjaiset tuotteet puolestaan maksavat enemmän kuin turve ja niiden käyttöön liittyy haasteita. Puupohjaisten tuotteiden jälkikäyttö pelloilla voi kuluttaa tyypeä puuaineksen hitaan hajoamisen seurauksena. Lannasta separoidun kuivajakeen käyttö kuivikkeena vaatii investointeja, ja käyttöön voi liittyä hygieniariskejä.

Nykyisessä tilanteessa kuivike- ja kasvuturpeelle uusien tuotantosoiden aukaisu on yrittäjille kannattava vaihtoehto, mikäli myös nostetun turpeen kuutiohinta on jatkossa korkeampi. Erään tilan mukaan viimeisen kolmen vuoden aikana kuiviketurpeen hinta on noussut euron kuutiolta joka vuosi. Jos lähtötilanne on ollut arviolta 10 eur/m³, niin tasaisella nousutahdilla hinta kaksinkertaistuu kymmenessä vuodessa. Eri kysymys on, pystytäänkö kotieläintilojen tuloja nostamaan samassa tahdissa, jotta tilojen maksukyky säilyy riittävänä.

Kasvualustamarkkinat maailmalla kasvavat noin 5 % vuosittain, ja jatkossa voidaan joutua tilanteeseen, jossa kuiviketurpeen hinnan on seurattava kasvuturpeen vientihintaa, jotta sitä ylipäättään ohjautuu tiloille.

Keskustelu kuiviketurpeen tuotantoalueiden riittävästä määrästä on erittäin ajankohtainen. Jo viime talvena kuiviketurpeesta oli paikoitellen pulaa, ja lopputalvesta oli turvaututtava korkeamman kosteusprosentin turpeeseen. Märempi kuiviketurve saattaa aiheuttaa tuotantotilalla useita ongelmia. Kosteus tarjoaa taudinaiheuttajille ja homeitiöille suotuisammat elinolot. Valmiiksi kosteampi kuivike ei myöskään sido kostetta ja ammoniakkia yhtä tehokkaasti, mikä osaltaan nostaa maatilojen kustannuksia kuivitustarpeen kasvaessa. Nämä tekijät vaikuttavat myös negatiivisesti tuotantoeläinten hyvinvointiin ja terveyteen, sekä myös tuotantoeläimiä hoitavien työntekijöiden hengitysilmanlaatuun.

Kuluneena kesänä on satanut paikoin niin paljon, että osa turveyrittäjistä nosti ensimmäiset kasvu- ja kuiviketurpeet vasta viikkoa ennen juhannusta. Yleinen nyrkkisääntö on ollut, että ainakin puolet koko vuoden turvemäärästä pitäisi olla juhannukseksi nostettuna. Tänä vuonna tavoitteeseen ei tultane pääsemään.

Tarvitaan kiireesti kansallinen suunnitelma, jolla rakennetaan silta kestäväällä tavalla ruokaketjuun, jossa turveriippuvuus on nykyistä pienempi. Turpeen positiiviset ominaisuudet kasvualustana ja kuivikkeena ovat erinomaiset, mutta saatavuus nykytilanteessa heikko. Suomalaisen ruoantuotannon resilienssiä on vahvistettava johdonmukaisesti ja siinä on edelleen huomioitava turpeen merkittävä rooli. Turvetta korvaavien vaihtoehtojen kehittämiseksi on oltava riittävästi aikaa, jotta tuotteista saadaan turvallisia, kustannustehokkaita ja ne ovat saatavilla myös erilaisissa poikkeustilanteissa.

Artikkeli on kirjoitettu Euroopan unionin osarahoittamissa Turvevapaa ruokaketju-, ArvoHiili- ja TUKKA-hankkeissa.

Kari Laasasenaho, Johanna Kivioja, Risto Lauhanen, Taru Mäki, Roosa Rantalainen, Anu Palomäki, Terhi Ahola-Olli, Teija Rönkä, Marjastiina Teixeira

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Kirjoittajat työskentelevät asiantuntijoina Seinäjoen ammattikorkeakoulun Kestävä ja vastuullinen ruoantuotanto -tutkimusryhmässä.